

Valentina Hlebec

RAZVOJ IN SPREMEMBE V TIPOLOGIJI SOCIALNE OSKRBE NA DOMU

Socialna oskrba na domu je izjemno pomemben program za zagotavljanje kakovosti življenja starejših, ki živijo v domačem okolju. Analize razvoja tega programa kažejo na izjemno veliko raznovrstnost med občinami v organizaciji in dostopnosti socialne oskrbe. Tipologija občin kaže, da obstajajo med občinami tudi podobnosti. V Sloveniji je leta 2008 obstajalo pet tipov občin, ki se razlikujejo po učinkovitosti in kakovosti pomoči na domu. Posamezni tipi se med seboj razlikujejo glede na to, kateri akter večinsko plačuje oskrbo na domu (država ali občina ali uporabnik) in kolikšna je ponudba in kakovost te oskrbe (trajanje obiskov in število uporabnikov). V prispevku preverjamo razvoj programa in spremembe v tipologiji občin. Ključna ugotovitev je, da se je heterogenost občin zmanjšala, se pravi, da smo za podatke iz leta 2010 empirično dobili manjše število modelov organizacije socialne oskrbe na domu kot za podatke iz leta 2008. Podrobnejša analiza indikatorjev, ki smo jih vključili v razvrščanje, in indikatorjev, ki smo jih analizirali, je pokazala, da je za večino občin možno reči, da je šel razvoj organizacije socialne oskrbe na domu v smeri večje učinkovitosti izrabe sredstev.

KLJUČNE BESEDE: socialna oskrba na domu, razvrščanje v skupine, modeli oskrbe.

Red. prof. dr. Valentina Hlebec je profesorica sociologije na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani. Raziskovalno se ukvarja s sociologijo staranja, še posebej z oskrbo starejših, družboslovno metodologijo in statistiko. Kontakt: valentina.hlebec@fdv.uni-lj.si. Tel.: 01/5805 112.

Mateja Nagode, Valentina Hlebec

SOCIALNA OSKRBA Z VIDIKA SOCIALNIH OSKRBOVALK

Socialna oskrba na domu je temeljna socialnovarstvena storitev, ki se dogaja na domu posameznika, vendar se glede na načrtovan obseg razvija občutno prepočasi. Gre za področje, ki zahteva več sistematične raziskovalne pozornosti z vseh vidikov delovanja – systemskega, izvajalskega in uporabniškega. V članku se osredotočamo na izvajalsko raven, saj je bila doslej najmanj raziskana. Sistematično, s kritično metaanalizo ovrednotimo raziskave, ki obravnavajo delo in položaj socialnih oskrbovalk, tj. ključnega kadra pri zagotavljanju in organiziranju socialne oskrbe na domu. Ker je raziskav o tem v Sloveniji zelo malo in ker menimo, da je področje treba temeljiteje raziskati, smo za začetek povzeli ključne vsebinske ugotovitve že obstoječih raziskav. Hkrati smo kritično ovrednotili uporabljene metodologije, povzeli njihove pomembne značilnosti in poudarili ključne pomanjkljivosti. Ugotovitve so pomembna metodološka in vsebinska podlaga za nadaljnje raziskovanje in vrednotenje področja dela socialnih oskrbovalk. V članku posebej poudarimo, da je treba to področje temeljiteje raziskati na reprezentativni in nacionalni ravni.

KLJUČNE BESEDE: socialna oskrba na domu, socialne oskrbovalke, kakovost delovnega življenja.

Mateja Nagode je univerzitetna diplomirana sociologinja, višja raziskovalka Inštituta RS za socialno varstvo. Ukvarja se s socialno politiko, s poudarkom na socialnovarstvenih storitvah in programih, in s področjem dolgotrajne oskrbe. Je podiplomska študentka statistike na Univerzi v Ljubljani. Kontakt: mateja.nagode@guest.arnes.si. Tel.: 01/2000 257.

Red. prof. dr. Valentina Hlebec je profesorica sociologije na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani. Raziskovalno se ukvarja s sociologijo staranja, še posebej z oskrbo starejših, družboslovno metodologijo in statistiko. Kontakt: valentina.hlebec@fdv.uni-lj.si. Tel.: 01/5805 112.

Valentina Hlebec, Jana Mali

TIPOLOGIJA RAZVOJA INSTITUCIONALNE OSKRBE STAREJŠIH LJUDI V SLOVENIJI

Institucionalna oskrba v Sloveniji je najbolj razširjena in razvita oblika oskrbe starejših ljudi. Analiziramo njen razvoj in dostopnost institucionalne oskrbe z vidika mesta bivanja njenih uporabnikov. To posredno vpliva tudi na kakovost same oskrbe. V prvem delu predstavimo zgodovinski oris javne institucionalne oskrbe in pokažemo, da nanjo zelo vpliva vladajoča socialna politika. V drugem delu presojamo dostopnost javne institucionalne oskrbe z vidika uporabnikovega kraja bivanja, bodisi občine stalnega bivanja bodisi zunaj nje. Pokažemo, da kljub izpolnjenemu merilu 5-odstotne vključitve starejših od 65 let v institucionalno oskrbo na nacionalni ravni obstajajo na lokalni ravni, med občinami pomembne razlike. Razlike se kažejo v navzočnosti institucionalne oskrbe v posamezni občini glede na njeno velikost, stopnjo urbanizacije in gospodarsko razvitost občine. Tipologija razvoja institucionalne oskrbe starejših v Sloveniji pokaže tudi, da starejši od 65 let nimajo enakih možnosti za institucionalno oskrbo. Z gradnjo domov po načelu večje teritorialne razpršenosti in uvajanjem načela pluralnosti pomoči starim ljudem smo spodbudili gradnjo zasebnih domov, v njih pa je oskrba dražja in zato nedosegljiva vsem, ki jo potrebujejo.

KLJUČNE BESEDE: socialno varstvo, tipologija oskrbe, institucije, razvrščanje v skupine.

Red. prof. dr. Valentina Hlebec je profesorica sociologije na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani. Raziskovalno se ukvarja s sociologijo staranja, še posebej z oskrbo starejših, družboslovno metodologijo in statistiko. Kontakt: valentina.hlebec@fdv.uni-lj.si. Tel.: 01/5805 112.

Jana Mali je doktorica znanosti socialnega dela, zaposlena na Fakulteti za socialno delo Univerze v Ljubljani kot docentka za področje socialnega dela. Raziskovalno in pedagoško se ukvarja s socialnim delom s starimi ljudmi, socialnim delom z osebami z demenco, supervizijo v socialnem delu, metodami socialnega dela, dolgotrajno oskrbo. Kontakt: jana.mali@fsd.uni-lj.si. Tel.: 01/300 6232.

Majda Černič Istenič

MEDGENERACIJSKA SOLIDARNOST SKOZI PRIZMO ORGANIZIRANOSTI OSKRBE ZA STAREJŠE V SKUPNOSTI

Avtorica obravnava medgeneracijsko solidarnost z vidika subjektivnih zaznav oz. mnenj, predstavljenih na ravni posameznih skupnosti oz. občin. Kontekstualni okvir preučevanja so trije modeli oz. tipologija ureditve oskrbe starejših po občinah v Sloveniji. Ob tem avtorica predpostavlja, da so mnenja prebivalcev do medgeneracijske solidarnosti povezana z oblikami organiziranosti skrbi za starejše, ki prevladujejo v določeni skupini občin. Rezultati preučevanja, ki temeljijo na podatkih raziskave »Odnosi med generacijami in spoloma na kmetijah v Sloveniji 2007«, kažejo, da večina anketirancev pričakuje tako od družine kakor tudi od družbe, da bosta skrbeli za starejše. Vendar pa se mnenja o uravnoteženi odgovornosti med družino in družbo razlikujejo: čim slabša je organiziranost oskrbe za starejše v občinah, tem večje je pričakovanje ljudi, da bo družina prevzela večino odgovornosti pri skrbi za starejše. Ta usmerjenost je še zlasti izrazita v manjših ruralnih občinah.

KLJUČNE BESEDE: oskrba starejših, družina, družba, subjektivne zaznave, tipologija organiziranosti oskrbe.

Majda Černič Istenič je doktorica sociologije, izredna profesorica za področje sociologije, predavateljica in raziskovalka na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani in višja znanstvena sodelavka, raziskovalka na Družbenomedicinskem inštitutu Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Njeno raziskovalno delovanje sega v domeno različnih socioloških poddisciplin, kot so sociologija družine, študij spolov, povezava sociologije in demografskih tematik in ruralna sociologija. Kontakt: majda.cernic-istenic@guest.arnes.si.

Jana Mali

SOCIALNO DELO S STARIMI LJUDMI KOT SPECIALIZACIJA STROKE

Povečanje deleža starejšega prebivalstva tudi v socialnem delu usmerja pozornost na pojave, ki spremljajo starost, staranje in stare ljudi. Stari ljudje so v 21. stoletja ključni izziv za razvoj konceptov, metod in spretnosti socialnega dela. V prispevku se ukvarjamo z vprašanji, koliko je socialno delo pripravljeno na reševanje stisk in težav starih ljudi, kakšne konceptualne osnove in možnosti ponuja za strokovno delo in kakšne možnosti imajo socialne delavke in delavci za pridobivanje ustreznega znanja za ravnanje s starejšo populacijo. Opozarjamo, da kljub zavedanju pomembnosti razvoja specializiranega socialnodelovnega znanja nimamo dovolj literature, raziskav s tega področja, prav tako pa tudi zanemarjamo izobraževanje socialnih delavcev in delavk za delo s starejšo populacijo. V prispevku prikažemo dobre konceptualne zasnove za razvoj socialnega dela kot specializacije. Poudarimo dinamičnost socialnega dela kot posebno značilnost, ki omogoča odzivnost socialnega dela na aktualne družbene razmere, kakor tudi pretočnost med teorijo in metodiko socialnega dela, ki se pri delu s starimi ljudmi že kaže kot prednost za učinkovito pomoč starim ljudem.

KLJUČNE BESEDE: stari ljudje, metode in načela socialnega dela, izobraževanje, gerontologija.

Jana Mali je doktorica znanosti socialnega dela, zaposlena na Fakulteti za socialno delo Univerze v Ljubljani kot docentka za področje socialnega dela. Raziskovalno in pedagoško se ukvarja s socialnim delom s starimi ljudmi, socialnim delom z osebami z demenco, supervizijo v socialnem delu, metodami socialnega dela, dolgotrajno oskrbo. Kontakt: jana.mali@fsd.uni-lj.si. Tel.: 01/300 6232.